

AKLINIZA TAKILANLAR

Ne..., Nasıl..., Ne Zaman... Haz.: Gülgün AKBABA Nerede..., Niçin..., Neden...

GÜNEŞ NEDEN UZAYI AYDINLATMIYOR

Güneş, milyonlarca kilometre öteden dünyamızı aydınlatabiliyor. Neden uzayı veya Dünya-Güneş arası mesafeyi aydınlatamıyor? Bu soruyu Sivas'tan Mustafa Serdar TAŞKIN yöneltmiş.

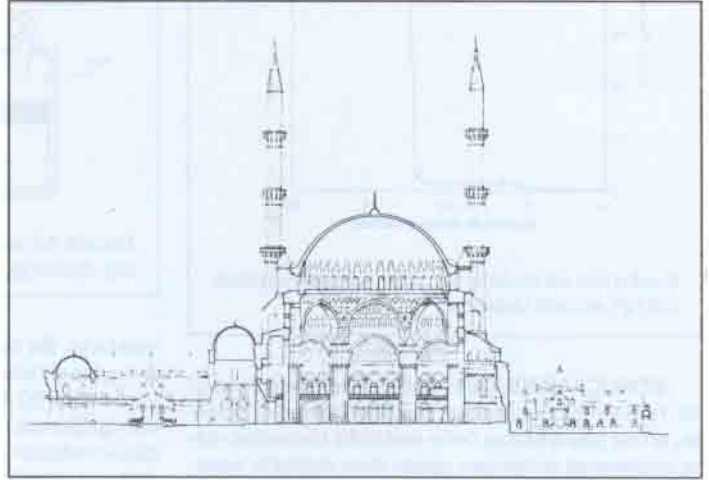
Okuyucumuza A.Ü. Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Prof.Dr.Osman DEMİRCAN yanıt verdi.

Güneş'in yüzeyinde her cm²'den saniyede 6.25 10¹⁰ erg değerinde bir ışınım enerjisi uzaya yayılmaktadır. Bu ışınım enerjisi Güneş sistemi içerisinde çarptığı yüzeyleri aydınlatmakta ve biz de aydınlatılan bu cisimleri görmekteyiz. Uzay, içinde çok cisimlerinden başka çok az gaz ve toz bulunmasına karşın genelde boş gibidir. Güneş ışını bu boşlukta yayılırken aydınlatacak bir engelle karşılaşmaz, uzay aydınlanmaz karanlık görünür. Güneş ışınlarının özellikle mavi dalga boylu kısmı Dünya atmosferinde saçılmaya uğradığı için, atmosfer mavi renkte aydınlanır. Dünya atmosferi olmasaydı, gündüz gökyüzünü, Güneş görünmesine karşın karanlık görecektik. Güneşle beraber yıldızlar da görüncekti.

MİMAR SINAN VE EDİRNE SELİMİYE CAMİİ

Sivas'tan yazan okuyucumuz Ertan ALYAKUT İTÜ İnşaat Mühendisliği ikinci sınıf öğrencisi. Mesleği gereği Türk yapı sanatının mimari ve teknik yöntemlerine karşı ilgi duyuyor. Okuyucumuz, 20. yüzyıl teknolojisinin hâlâ teknik sırlarını çözemediği Mimar Sinan'ın ustalık eseri olan Edirne Selimiye Camii hakkında teknik bilgileri öğrenmek istiyor. Okuyucumuzun mektubuna Yüksek Mimar ve H.Ü.Arkeoloji-Sanat Tarihi Bölümü'nden Mustafa S.AKPOLAT yanıt verdi.

Mimar Sinan, uzun meslek yaşamı boyunca hep yeninin, özgün-

Edirne Selimiye Camii'nin Boylamasına Kesiti (A.Kuran'dan).

lüğün peşinde olmuştur. Her yapısında yeni ve başarılı mimarlık denemeleri yapmıştır.

Mimar Sinan'ın kendisinin ustalık eserim dediği Edirne Selimiye Camii'ne gelince, bu yapı hem Mimar Sinan'ın hem de Türk-İslam mimarisinin baş eseridir. Klâsik Osmanlı mimarlığının tüm özelliklerini taşıyan bu yapıda bir cami için gerekli olan ideal mekân bütünlüğüne ulaşılmıştır. Cami ile birlikte medrese ve Darü'l-hadis'in de yer aldığı Edirne Selimiye Külliyesi, etrafı duvarla çevrili 190 x 130 metre boyutlarında büyük bir dikdörtgen avlunun içinde yer alır. Selimiye Camii, bir avluyu diğeri esas ibadet bölümünü oluşturan eş büyüklükte (60 x 44 m) iki dökdörtgen den oluşur. Caminin kapalı bölümünün strüktürü Sinan'ın diğer yapılarında olduğu gibi tam bir sadeliğe ve beraklılığa sahiptir; aynı zamanda yetkinliğe. Ne fazlalık vardır ne de eksiklik. 31,28 metre çapındaki kubbenin ağırlığı onikigen kesitli sekiz fil ayağı tarafından taşınır. Büyük kubbenin yan itme gücü, önce kalın kubbe kasnağı ile pekiştirilir ve kasnak ayrıca ayakların üst bitiminde üst örtüyü delerek kubbeyi kuşatan sekiz ağırlık kulesine dayalı kemerlerle payandalanır. Daha aşağıda, bir sıra kemerli payanda,

bu kere ağırlık kulelerinin bastığı fil ayaklarını desteklemek suretiyle kubbenin yükü beden duvarlarına aktarılır. Ayrıca, dikdörtgen ana yapı dört köşede minarelerle de kuvvetlendirilir.

Üst bölümde, büyük kubbenin dört yanında ve ona yakın bulunan minareler, yapının dikeylik etkisini artırır. Bunda kasnak peceyelerinin yüksek oluşu ile ağırlık kulelerini öten sıvı kubbelerin de etkisi vardır. Fakat asıl etken Sinan'a özgü çubuklu gövdeleri ile olduğundan daha da yükselmiş gibi etki sağlayan minarelerdir. Her biri üç şerefeli olan minarelerden öndekilerin şerefelerine üç ayrı merdivenle çıkarılır. Bu çözüm, Sinan'ın mimarlık oyunlarından biri olup tamamen kendisine özgüdür.

Kesit çiziminden de izlenebileceği gibi (daha sağlıklı yapının kendisine gitmek) caminin strüktürü çok sade ve basittir. Anlaşılmayan veya çözülmeyen teknik veya mimari bir sorun bulunmamaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için aşağıdaki iki yayından yararlanmak mümkündür:

1. Aptullah Kuran; Mimar Sinan, Hüriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1986.
2. Çelen Birkan (Editör), Edirne Selimiye Camii Restorasyonu, Vakıf İnşaat Yayını, İstanbul 1990.